

## Spis treści

|             |    |
|-------------|----|
| Wstęp ..... | 11 |
|-------------|----|

### CZĘŚĆ I

#### PODSTAWOWE PROBLEMY PSYCHOMETRII

|                                                                        |    |
|------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Rozdział 1. Wnioskowanie psychometryczne</b> .....                  | 17 |
| 1.1. Czym zajmuje się psychometria? .....                              | 17 |
| 1.2. Definicja testu i rodzaje testów .....                            | 21 |
| Definicja testu .....                                                  | 21 |
| Rodzaje testów .....                                                   | 22 |
| 1.3. Kryteria dobroci testów psychologicznych .....                    | 25 |
| Obiektywność, czyli niezależność wyników testowania .....              | 25 |
| Standaryzacja, czyli jednolitość warunków badania .....                | 26 |
| Rzetelność, czyli dokładność pomiaru .....                             | 28 |
| Trafność, czyli obszar zastosowania testu .....                        | 28 |
| Normy, czyli nadawanie znaczenia wynikom testowym .....                | 29 |
| Właściwa adaptacja, czyli dopasowanie testu do polskich warunków ..... | 29 |
| 1.4. Proces wnioskowania psychometrycznego .....                       | 32 |
| 1.5. Dwa słowa o historii testowania .....                             | 35 |
| Podstawowe pojęcia .....                                               | 38 |
| Literatura zalecana .....                                              | 40 |

#### **Rozdział 2. Klasyczna teoria testów jako podstawa wnioskowania o rzetelności testu** .....

|                                                      |    |
|------------------------------------------------------|----|
|                                                      | 41 |
| 2.1. Źródła błędu w pomiarze testowym .....          | 41 |
| Konstrukcja testu .....                              | 42 |
| Sytuacja testowania .....                            | 42 |
| Sposób oceny wyników .....                           | 43 |
| 2.2. Model wyniku prawdziwego i jego założenia ..... | 43 |
| – klasyczna teoria testów .....                      | 43 |

|                                                                    |    |
|--------------------------------------------------------------------|----|
| 2.3. Definicja rzetelności                                         | 45 |
| Interpretacja współczynnika rzetelności                            | 48 |
| 2.4. Metody badania rzetelności                                    | 49 |
| Badanie rzetelności metodą powtarzania testu                       |    |
| (tzw. technika <i>test-retest</i> )                                | 49 |
| Rzetelność szacowana metodą wersji równoległych (alternatywnych)   | 51 |
| Rzetelność szacowania na podstawie wyników jednokrotnego           |    |
| badania danym testem                                               | 52 |
| Rzetelność jako zgodność ocen                                      | 55 |
| Porównanie poszczególnych współczynników rzetelności               | 55 |
| Rzetelność testów szybkości                                        | 57 |
| Rzetelność testów zorientowanych na kryterium (standard wykonania) | 59 |
| Czynniki wpływające na wielkość współczynnika rzetelności          | 60 |
| 2.5. Ocena rzetelności indywidualnego wyniku                       | 63 |
| Standardowy błąd pomiaru                                           | 63 |
| Standardowy błąd różnicy między dwoma wynikami                     | 67 |
| 2.6. Teoria uniwersalizacji jako odmiana klasycznej teorii testów  | 69 |
| Wariancja wyników testowych                                        | 70 |
| Źródła wariancji                                                   | 71 |
| Wariancja prawdziwa oraz wariancja błędu                           | 72 |
| Schematy badawcze                                                  | 72 |
| Podstawowe pojęcia                                                 | 79 |
| Literatura zalecana                                                | 79 |

### **Rozdział 3. Trafność, czyli określanie obszaru zastosowania testu**

|                                                  |     |
|--------------------------------------------------|-----|
| 3.1. Pojęcie trafności                           | 80  |
| 3.2. Rodzaje trafności                           | 82  |
| 3.3. Sposoby badania trafności                   | 85  |
| Trafność treściowa                               | 85  |
| Trafność kryterialna                             | 90  |
| Trafność teoretyczna                             | 94  |
| 3.4. Stronniczość testów                         | 100 |
| Definicja stronniczości                          | 102 |
| Potencjalne źródła stronniczości testu           | 104 |
| Stronniczość testu a trafność treściowa          | 107 |
| Stronniczość testu a trafność kryterialna        | 109 |
| Stronniczość testu a trafność teoretyczna        | 110 |
| Techniki szacowania stronniczości testu          | 111 |
| 3.5. Wykorzystanie testów dla celów selekcyjnych | 114 |
| Indywidualizm nieograniczony                     | 119 |
| Indywidualizm ograniczony                        | 121 |
| Dobór kwotowy                                    | 123 |
| Podstawowe pojęcia                               | 127 |
| Literatura zalecana                              | 127 |

|                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Rozdział 4. Normy, czyli nadawanie znaczenia wynikom testowym</b> | 128 |
| 4.1. Pojęcie normy w psychometrii                                    | 128 |
| Znaczenie grupy odniesienia                                          | 129 |
| Normy ogólnokrajowe                                                  | 131 |
| Normy lokalne                                                        | 133 |
| 4.2. Rodzaje norm ze względu na sposób ich konstrukcji               | 134 |
| Normy standardowe                                                    | 134 |
| Normy rangowe                                                        | 146 |
| Normy typu równoważnikowego                                          | 150 |
| 4.3. Interpretacja wyników testów zorientowanych na kryterium        | 154 |
| Podstawowe pojęcia                                                   | 156 |
| Literatura zalecana                                                  | 157 |

|                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Rozdział 5. Konstruowanie testu – podstawowe procedury</b>                                      | 158 |
| 5.1. Od czego zaczynamy?                                                                           | 160 |
| Określanie celu pomiaru                                                                            | 160 |
| Określanie obszaru zachowań identyfikowanych z mierzonym konstruktem (procedura operacjonalizacji) | 160 |
| 5.2. Zasady budowania pozycji testowych                                                            | 162 |
| 5.3. Analiza zadań                                                                                 | 167 |
| Analiza językowo-treściowa                                                                         | 167 |
| Badanie pilotażowe                                                                                 | 169 |
| Wskaźnik trudności                                                                                 | 170 |
| Współczynniki mocy dyskryminacyjnej                                                                | 175 |
| Rzetelność i trafność pozycji testowej                                                             | 182 |
| Analiza zadań w testach szybkości                                                                  | 184 |
| Analiza zadań w testach zorientowanych na kryterium                                                | 184 |
| 5.4. Stronniczości pozycji testowych – zjawisko zróżnicowanego funkcjonowania pozycji              | 186 |
| 5.5. Ostateczna rewizja testu                                                                      | 191 |
| Walidacja krzyżowa                                                                                 | 191 |
| 5.6. Teoria odpowiadania na pozycje testu                                                          | 193 |
| Ograniczenia modelu klasycznego                                                                    | 193 |
| Założenia IRT                                                                                      | 195 |
| Krzywa charakterystyczna pozycji testowej                                                          | 195 |
| Parametry pozycji testowej i skala cechy latentnej                                                 | 197 |
| Modele formułowane w ramach IRT                                                                    | 199 |
| Gdzie wykorzystuje się modele IRT?                                                                 | 202 |
| Podstawowe pojęcia                                                                                 | 204 |
| Literatura zalecana                                                                                | 204 |

|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Rozdział 6. Społeczny kontekst stosowania testów psychologicznych</b> | 205 |
| 6.1. Testowanie psychologiczne – społeczne niebezpieczeństwa             | 205 |
| 6.2. Prawa osób badanych                                                 | 213 |

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| Prawo do wyrażenia świadomej zgody na badanie testem . . . . . | 213 |
| Prawo do informacji o wynikach testowania . . . . .            | 214 |
| Prawo do minimalizowania skutków etykietowania . . . . .       | 215 |
| Prawo do zachowania tajemnicy o wynikach testowania . . . . .  | 215 |
| Prawo do prywatności . . . . .                                 | 217 |
| 6.3. Testy przed sądem . . . . .                               | 217 |
| 6.4. Testy jako produkty rynkowe . . . . .                     | 220 |
| Podstawowe pojęcia . . . . .                                   | 224 |
| Literatura zalecana . . . . .                                  | 225 |

## **CZEŚĆ II**

### **KRÓTKI PRZEWODNIK, CZYLI JAK SAMEMU ZBUDOWAĆ TEST**

|                                         |     |
|-----------------------------------------|-----|
| <b>Poradnik dla studentów</b> . . . . . | 227 |
| <b>Literatura</b> . . . . .             | 241 |
| <b>Indeks nazwisk</b> . . . . .         | 255 |